

מראי מקומות - חגיגה

יג:

היערות דבש טעם דבר זה, משום דמדיבורו של הקב"ה נבראו מלאכים, כדאי' לקמן (ד), דכל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקב"ה נברא מלאך, ואמרו במדרש איכה (א, א), דבשעת חרבן בהמ"ק, אמר הקב"ה, מה אבל עושה, שותק, אף אני אעשה כן, וכיון שלא הי' דיבור, ממילא נתמעטו פמליא של מעלה, שלא נבראו מלאכים.

ה. אלו תשע מאות וכו' שקומטו להיבראות קודם שנברא העולם ולא נבראו

פרש"י, נגזר עליהם להבראות, וכשראה שאין העולם מתקיים בלא תורה, עמד וטרדן, ונתנה לסוף כ"ו דורות מאדם הראשון עד משה רבנו. והק' תוס', לפי פרש"י לפי לשון ראשון שלא בראן, א"כ נמצא שהלכו לגיהנם בלא שום חטא, והאם עביד דינא בלא דינא. ולכן פי' תוס' דטרדן היינו שלא נבראו ביחד, כי אם מעט בכל דור ודור, כדי שלא יחריבו העולם. וע' במהרש"א שכ' שכן הוא כוונת רש"י, דמש"כ שהעביר מן העולם ולא בראן, היינו שהעבירן אז קודם מתן תורה, ושתלן בכל דור, ולכן שפיר נדונו על הרשעה שעשו.

א. יחזקאל ביקש עליו רחמים והפכו לכרוב

פי' הפורת יוסף ע"פ הא דאי' בסנהדרין (קב), דלאחר כ"ד דורות נגבה פסוק זה של ביום פקדי ופקדתי, דהיינו דנגבה עון העגל, וזה הי' בשעת חרבן בהמ"ק, ולכן ביקש יחזקאל רחמים אז והפך השור לכרוב. וגם אז בקשו רחמים על יצר הרע דע"ז, דהי' אז שעת רחמים, כדאי' בע"ז (ה), דאילו לא עשו העגל לא הי' שולט בהם יצר הרע דע"ז, ולכן עכשיו דנגבה עון העגל, הי' שעת הכושר להתפלל על זה.

ב. שש כנפים... וארבע כנפים... כאן בזמן

שבהמ"ק הי' קיים, כאן בזמן שאין בהמ"ק קיים

ע' בפ"י באר יצחק על אדרת אליהו (פ' האזינו, על הקרא כי שם ד' אקרא וכו'), שכ' דהשש כנפים של החיות היינו הששה סדרי משנה, ולאחר החרבן כביכול נתמעטו כנפי החיות, ונשארו רק ד' סדרים, ושנים נשארו קבועים בתורה שבכתב ולא נתגלו בתורה שבעל פה (ולכא' כוונתו דבין בתלמוד בבלי ובין בתלמוד ירושלמי יש רק ד' סדרים של תלמוד).

ג. כאן בזמן שאין בהמ"ק קיים, כביכול

שנתמעטה פמליא של מעלה

פי' העיני שמואל (נדפס בהגהות וחידושים מהד' וגשל) בשם